

Sygn. akt II KK 17/20

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **D. L.**

skazanego za czyny z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 12 maja 2020r.

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 19 czerwca 2019r., sygn. akt V Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 28 lutego 2019r., sygn. akt II K (...)

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2. zasądzić od skazanego D.L. na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

D. L. został oskarżony o to, że w dniu 8 września 2018 r. o godzinie 19.30 w miejscowości G. gm. Ł. pow. P. prowadził pojazd mechaniczny m-ki H. nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości (według I-go badania 0,91 mg/l, o godz. 20:18, II-go badania 0,88 mg/l o godz. 20:19 alkoholu w wydychanym powietrzu) w ruchu lądowym, będąc prawomocnie skazanym z art. 178a § 4 k.k. przez Sąd Rejonowy w G. sygn. akt II K (...), tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 28 lutego 2019 r. sygn. akt II K (...) uznał D. L. za winnego tego, że w dniu 8 września 2018 r. o godzinie 19.30 w miejscowości

G. gm. Ł., pow. P. prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny m-ki H. nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości (według I-go badania 0,91 mg/l, o godz. 20:18, II-go badania 0,88 mg/l o godz. 20:19 alkoholu w wydychanym powietrzu) oraz będąc prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości - za czyn z art. 178a § 4 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w G. w sprawie o sygnaturze akt II K (...) oraz w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w G. w sprawie o sygnaturze akt II K (...), a także w ciągu pięciu lat od odbycia kary sześciu miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, tj. czynu z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie art. 178a § 4 k.k. wymierzył mu karę 3 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 42 § 4 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, a na podstawie art. 43a § 2 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w kwocie 15.000 zł. Nadto zwolnił oskarżonego w całości od kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku złożył osobiście oskarżony. Podnosząc, że przypisany mu czyn popełnił „w recydywie w stanie ograniczonej wiedzy na tamtą chwilę o stanie mojej nietrzeźwości”, wniósł o „ponowne rozpatrzenie sprawy” i w miejsce kary bezwzględnego pozbawienia wolności orzeczenie kary mniej dolegliwej - kary grzywy bądź kary ograniczenia wolności lub łącznie obu tych kar.

Sąd Okręgowy w P. , wyrokiem z dnia 19 czerwca 2019 r., sygn. akt V Ka (...), zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że obniżył wymiar orzeczonej kary do 2 lat, a w pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy. Nadto zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniosła obrońca aktualnie skazanego D. L. . Zaskarżyła wyrok w całości, zarzucając obrazę:

„- art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 450 § 1 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. poprzez przeprowadzenie rozpraw przed Sądem I i II instancji bez udziału obrońcy oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa;
- art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. polegające na:” (tak w oryginale, zdanie urwane – uw. SN).

Podnosząc tak sformułowany zarzut, wniosła o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Osobnym, później sporządzonym pismem obrońca zwróciła się o „wstrzymanie wykonania kary pozbawienia wolności” wymierzonej skazanemu, nie dostrzegając, że w art. 532 § 1 k.p.k. jest mowa o wstrzymaniu wykonania orzeczenia.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w G. wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało podzielić pogląd prokuratora o oczywistej bezzasadności kasacji, co skutkowało jej oddaleniem w trybie przewidzianym w art. 535 § 3 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron.

Niniejsze uzasadnienie można by ograniczyć do stwierdzenia, że kasację wniesioną przez obrońcę oddalono z powodów przedstawionych przez prokuratora w odpowiedzi na kasację, znanej skazanemu, który wystąpił o sporządzenie niniejszego uzasadnienia. Nie poprzestając jednak na tym, należy stwierdzić, że wbrew pogładowi obrońcy, orzekające w sprawie sądy obu instancji nie dopuściły się uchybienia, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Pogląd o zaistnieniu tego uchybienia obrońca opierała na tym, że cyt. „Skazany jest osobą młodą okresowo nadużywającą alkohol – na uwagę zasługuje fakt, że Sądowi I i II instancji z urzędu wiadomo było o postępowaniu dotyczącym posiadania środków odurzających przez skazanego. Sposób zachowania przed Sądem, a także fakt, że oskarżony dopuszcza się łamania przepisów prawa jedynie w stanie nietrzeźwości były to jednoznaczne przesłanki do powzięcia wątpliwości co do poczytalności oskarżonego tempore criminis i jego zdolności procesowej, co implikowałoby konieczność wyznaczenia obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., przynajmniej do czasu sporządzenia opinii sądowo-psychiatrycznej”. Obrońca przytoczyła też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2018 r., II KK 79/18, w którym wskazano, że „do przyjęcia, że zachodzi uzasadniona wątpliwość, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. nie jest konieczne, by owa wątpliwość miała charakter ewidentny – wystarczy uprawdopodobnienie wystąpienia tych okoliczności. Z drugiej jednak strony nie chodzi tu o jakiegokolwiek wątpliwości, lecz wątpliwości wynikające z obiektywnych przesłanek. Powzięte przez uprawniony

organ procesowy uzasadnione wątpliwości, muszą mieć oparcie w konkretnych okolicznościach ustalonych w sprawie. Ustawa wymaga, aby wątpliwości były uzasadnione, a więc poparte takimi okolicznościami natury faktycznej, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną możliwością wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu”. Można nadmienić, że takie stanowisko Sąd Najwyższy prezentował też w innych orzeczeniach, np. postanowieniu z dnia 26 marca 2013 r., III KK 432/12; postanowieniu z dnia 25 września 2014 r., III KK 229/14.

Obrońca nie przedstawiła okoliczności, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną możliwością wystąpienia u skazanego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu. Nie wiadomo, co konkretnie miała na myśli pisząc o „sposobie zachowania przed Sądem” oskarżonego. Trzeba natomiast mieć na uwadze, że podczas przesłuchania na etapie postępowania przygotowawczego, jak również na rozprawie przed Sądem Rejonowym D. L. podał, że jest zdrowy, nie leczył się w zakładach i poradniach zdrowia psychicznego (k. 17 odw., 40), a treść protokołów rozpraw nie daje podstaw do twierdzenia, że zachowanie skazanego w czasie procesu odbiegało od normy. Przejawiał też aktywność procesową, samodzielnie i po części skutecznie zaskarżając wyrok Sądu I instancji, jak też wnioskując o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego.

Za okoliczności, które przemawiają za realną możliwością wystąpienia u skazanego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu, nie mogą być również uznane okresowe nadużywanie przez niego alkoholu, czy też posiadanie środków odurzających, które to posiadanie niekoniecznie musi świadczyć o ich używaniu. Jeżeli jednak było tak w przypadku D.L. , to należy zwrócić uwagę, że informacja o używaniu przez niego środków odurzających pojawiła się dopiero w wywiadzie środowiskowym sporządzonym przez kuratora w dniu 19 września 2019 r., zatem już po wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy w P. . Jest istotne, że z wywiadu tego wynika, że ani sugerowane przez obrońcę nadużywanie alkoholu przez skazanego, ani używanie środków odurzających nie rzutowało – pomijając przypadki prowadzenia samochodu w stanie nietrzeźwości – negatywnie na jego funkcjonowanie w społeczeństwie. D. L.

„nie jest znany z agresywnego zachowania, wobec sąsiadów jest życzliwy i uprzejmy” oraz od dłuższego czasu był etatowym pracownikiem jednej z firm, w której według pracodawcy „bardzo dobrze wywiązuje się z obowiązków pracownika, jest odpowiedzialny i pracowity” (cytaty z wywiadu k. 123 akt sprawy).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i piśmiennictwie prawniczym wskazywano, że samo uzależnienie od alkoholu (tezy o uzależnieniu D. L. od alkoholu obrońca zresztą nie postawiła), również posiadanie czy zażywanie narkotyków nie prowadzi automatycznie do zaistnienia wątpliwości co do stanu psychicznego oskarżonego, nie jest też samodzielną przesłanką do wyznaczenia obrońcy obligatoryjnego na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. Przytaczając postanowienie SN z dnia 7 listopada 2018 r., II KK 79/18, obrońca pominęła fragment, w którym taki pogląd jednoznacznie wyrażono [zob. także postanowienie z dnia 16 lipca 2014 r., III KK 194/14; nadto T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2014, t. 1, s. 352; K. T. Boratyńska w: A. Sakowicz (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2015, s. 214]. Wskazywano też, że naruszenie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. może mieć miejsce tylko wtedy, gdy rozprawa przeprowadzona została bez udziału obrońcy pomimo, że sąd powziął uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, a także wtedy, gdy w świetle całości materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wątpliwości takie powinien powziąć (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r., III KK 176/11). W przedmiotowej sprawie żadna z tych przesłanek nie miała miejsca, z pewnością nie jest nią też sygnalizowany w kasacji fakt, że oskarżony dopuszcza się łamania przepisów prawa jedynie w stanie nietrzeźwości. Świadczy on raczej o niepoprawności skazanego, który uporczywie nie respektuje zakazu prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości. W konsekwencji, jak wyżej stwierdzono, nie było powodów dla powzięcia przez sądy obu instancji wątpliwości co do poczytalności D.L. w odniesieniu do zarzucanego mu czynu, jak i co tego, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.).

W odniesieniu do drugiego zarzutu kasacji trzeba poprzestać na stwierdzeniu, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku odpowiada wymogom art. 457 § 3 k.p.k., nadto zauważyć, że w świetle art. 537a k.p.k. nawet stwierdzenie, iż jest inaczej, nie

mogło prowadzić do postulowanego przez obrońcę rozstrzygnięcia. Nie jest możliwe szersze odniesienie się do tego zarzutu w sytuacji, gdy ma on postać niedokończonego zdania, które nie precyzuje, w czym skarżąca upatruje naruszenia (nie twierdziła, że rażącego, o czym mówi art. 523 § 1 k.p.k.) „art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k.”, a nie czyni tego również w części motywacyjnej kasacji. W takim razie nie jest wykluczone, że przy redagowaniu kasacji zaistniała omyłka pisarska.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, co zgodnie z art. 636 § 1 i art. 637a k.p.k. skutkowało obciążeniem skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego. Wydanie orzeczenia w trybie art. 535 § 3 k.p.k. czyniło bezprzedmiotowym wypowiedanie się co do wstrzymania wykonania orzeczenia.